

SPRAWOZDANIA Z KONFERENCJI

STUDIA Z TEORII
WYCHOWANIA
TOM VII: 2016 NR 1(14)

Katarzyna Szymala

XXII Convegno della Facoltà di Filosofia, Pontificia Università della Santa Croce, *La filosofia come paideia.* *Sul ruolo educativo degli studi filosofici,* Rzym, 23-24.02.2015

W dniach 23-24 lutego 2015 r. na Papieskim Uniwersytecie św. Krzyża w Rzymie odbyło się XXII Sympozjum Wydziału Filozofii zatytułowane: *Filozofia jako paideia. O edukacyjnej roli studiów filozoficznych*. Intencją organizowanych corocznie przez Wydział spotkań jest aktualizacja wiedzy, wymiana doświadczeń oraz dyskusje między uczestnikami sesji: pracownikami uniwersytetu, studentami, nauczycielami czy innymi osobami szeroko związanymi z obszarem edukacji.

Tematyka tegorocznego sympozjum dotyczyła edukacyjnej roli filozofii, a szerzej: sposobu przekazywania ideału humanistycznego kształcenia we współczesnym kontekście, w którym jakże często ekonomiczne czy technologiczne wskaźniki decydują o kształcie ram edukacji. Znakomitą większość uczestników spotkania, i to zarówno spośród prelegentów (poza dwoma wystąpieniami z Belgii oraz Hiszpanii), jak i słuchaczy, stanowili Włosi. Ta okoliczność stworzyła okazję do zaobserwowania, jakie tematy, troski oraz perspektywy są obecne w tym kręgu kulturowym.

Przyjęta formuła obrad była dość typowa i kształtowała się następująco: sesje plenarne, sesje panelowe oraz prezentacja krótkich komunikatów w mniejszych grupach. Referaty wygłoszone podczas części głównej charakteryzowały się dużą rozpiętością chronologiczną i tematyczną: od przedstawienia roli filozofii u Platona i Arystotelesa (F. Trabattoni, *Platone. La filosofia come „conduzione dell'anima”*), poprzez wizję filozofii u Klemensa Aleksandryjskiego (J.J. Sanguineti, *Il senso della filosofia nella prospettiva di Clemente Alessandrino*), znaczenie edukacji u Antoniego Rosminiego (P.

Pagani, *L'educazione secondo Antonio Rosmini*), czy zupełnie współczesne pojmowanie filozofii i jej zadań w czasach nowożytnych (G. Mari, *Filosofia, educazione e modernità: una riflessione critica sul passato per orientare nel presente*). Sesje panelowe odbywały się natomiast w grupach odpowiadających trzem obszarom tematycznym: *filozofia i życie zawodowe; zasoby edukacyjne filozofii w szkole i na uniwersytecie oraz znaczenie filozofii w wychowaniu człowieka i chrześcijanina*. Wokół tych zagadnień koncentrowały się również krótkie komunikaty (w tym wystąpienie autorki sprawozdania na temat mądrości praktycznej, celowości wewnętrznej oraz dobra wspólnego - trzech ważnych kategorii filozoficznych w kształceniu osób przygotowujących się do podjęcia pracy).

Mimo zróżnicowanej treści referatów, niektóre kwestie pojawiały się w trakcie wystąpień niejednokrotnie, co może świadczyć o ich kluczowym charakterze dla przebiegu obrad: w jaki sposób uczyć młodych ludzi refleksji w kulturze obrazu oraz przewagi techniki nad kontemplacyjnym podejściem do życia? (M. T. Russo, *Le risorse formative della filosofia nella scuola e nell'Università*); jak uniwersytet może bronić swojej tożsamości oraz misji wobec twardego wymagań rynku? (V. Arbore, A. Petagine, *La centralità della dimensione etico-antropologica in un progetto di formazione universitaria. Il caso Fondazione Rui*). Wspólny głos prelegentów wybrzmiał również w postulacie sprzeciwu wobec polityki zarządzania instytucjami, opartej przede wszystkim na wskaźnikach skuteczności ekonomicznej, wokół których zorganizowana jest praca instytucji oraz ich ocena (P. Monti, *Pratica professionale, valutazione e management: il ruolo della riflessività nell'azione cooperativa*). Dla kontrastu, filozofia - jak stwierdził w swojej prezentacji G. Savagnone z Uniwersytetu Lumsa w Palermo, odsyła do zupełnie innego porządku, innej miary rzeczy. Jej istotą jest to, że uczy kontemplacji tego, co nieużyteczne, a to właśnie człowiek jest w pewnym sensie „nieużyteczny”.

Podczas obrad było również miejsce na wystąpienie metodologiczne, które dotyczyło umiejętności argumentacji swojego zdania oraz sztuki prowadzenia debat. Prelegent – A. Cattani z Uniwersytetu w Padwie przekonywał, że ważną częścią edukacji jest uczenie myślenia w sposób dialogiczny. Dialog określił zaś właściwym nastawieniem osób, które są członkami jakiegokolwiek wspólnoty. Bez wątplenia atmosfera prawdziwego dialogu była wyczuwalna w trakcie obrad, które zgromadziły pasjonatów edukacji, przekonanych co do tego, że nie można przekazywać wiedzy bez zaangażowania. Ale w jej recepcji również potrzebne jest odpowiednie nastawienie u słuchaczy. O tak zwanych „mocnych pragnieniach” właściwych każdej osobie: pragnieniu wolności, piękna, poznania prawdy o sobie samym, mówił przekonująco G.

S. Lodovici z Katolickiego Uniwersytetu Najświętszego Serca w Mediolanie. Jego zdaniem, to właśnie one stanowią niezbędny rezerwuar postaw inicjujących filozoficzne poszukiwania.

Na zakończenie relacji warto przytoczyć słowa F. Trabattoniego z Uniwersytetu w Mediolanie, związane z arcyciekawym i zarazem aktualnym splotem filozofii z życiem politycznym. Badacz wskazał na fakt, że dla starożytnych polityka i etyka nie były oddzielnymi od siebie obszarami. Dopiero w nowożytności dziedziny te uległy separacji, niemożliwej – jak się wydaje – dziś do zniesienia. Starożytny porządek rzeczy wyrażał zatem przekonanie, że dobrze zarządzane państwo to takie, które zamieszkują cnotliwi obywatele. To zaś oznacza, że korupcja instytucji nie zależy od systemu, ale ma swoje źródło w nieodpowiedzialnym zachowaniu jednostek. Być może to stwierdzenie otwiera ponownie drogę do rewaloryzacji publicznej i społecznej wartości edukacji oraz oddolnej aktywności wychowawczej. Niekoniecznie najważniejsze jest formalne działanie państwa (które ponadto nierzadko wykracza legislacyjnie oraz faktycznie poza zasadę sprawiedliwości oraz pomocniczości) za pośrednictwem sprawujących władzę; istotne są działania członków danej społeczności. Dla Platona i Arystotelesa, konkludował badacz, ważne jest przekonanie, że osoby mogą stać się lepsze dzięki edukacji, a bez edukacji nie ma filozofii. Dobro pochodzi z dobrej edukacji, a filozofia ukierunkowuje dobre pragnienia.

Włoskie obrady toczone wokół kategorii *paidei* ukazały podobieństwo problemów i wyzwań związanych z *humanizacją* edukacji, obecnych również w polskiej debacie o kondycji kształcenia na wszystkich etapach nauczania. Na stronie organizatora sympozjum, Papieskiego Uniwersytetu Św. Krzyża: www.pusc.it można śledzić zamieszczane tam regularnie informacje o podobnych wydarzeniach.

